

Folyószabályozás avagy dunai dilemmák Széchenyi István halálának 150. évfordulóján

Láng István

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium,
Vízkárelhárítási főosztályvezető

1. Bevezetés

Rendkívül megtisztelő feladat, még 150 évvel a halála után is, Széchenyi Istvánra emlékezve egy szakmáról, a vízgazdálkodásról, a folyószabályozásról beszélni. A legnagyobb magyar számtalan szakmában alkotott maradandót, pedig annak a kornak is megvoltak a maga buktatói, stílszerűen a maga Bős-Nagymarosai. Ennyi idő után visszatekintve bizton kijelenthetjük: Széchenyi nem pénzért tette, amit tett, hanem erkölcsi kötelességének tartotta, hogy a Haza felemelkedésén dolgozzon. Ezért emlékezünk rá folyamatosan 150 éve, és szükségünk lesz emlékezni mindaddig, amíg szakembereink motivációja megközelíti Széchenyi szintjét.

Soha inkább, mint most kell feltekintenünk Széchenyire, a legnagyobb magyarra. A folyószabályozás, a vízgazdálkodás kérdésében már több mint 20 éve parázsló vita folyik Magyarországon. A magyar nemzet önmagával veszett össze, és ez rendkívül sokba került és még sokba kerülhet a nemzetgazdaságnak. Egy megosztott társadalom, nem képes egységes érdekvédelemre, akár az Európai Unióban, akár a világon. Kijátszható, alárendelhető lesz más érdekeknek.

Az elkövetkező évek egyik legnagyobb magyar feladata lesz, hogy ezt a megosztottságot, a klímaváltozás kapujában felszámoljuk, és egységes válaszokat adjunk a jövő kihívásaira. Az embereket ismét a középpontba kell helyezni, nem az istenek közé, és nem a természet alá. Ha ezt az erkölcsi alázatot, ezt az erkölcsi kompromisszumot meg tudjuk teremteni akkor, amikor egy folyó életébe belenyúlunk, akkor az bizonyára hosszú időn keresztül fenntartható lesz társadalmunk számára. **Ma a folyószabályozás politikai – társadalmi – szakmai - gazdasági konszenzusának megteremtése nagyságrenddel nagyobb feladat, mint maga a műszaki megoldás.**

A Duna szabályozása kapcsán valamennyi megoldott és megoldatlan folyószabályozási kérdéssel találkozhatunk. A Duna vízgyűjtője Európa legnagyobb potenciális édesvízkészlete. Ez a Nyugat- és Közép-európán végigkanyarodó ütőér, melynek mentén a homo sapiens több tízezer évvel ezelőtt elfoglalta a földrészt, a múltban, a jelenben és a jövőben is meghatározó folyója gazdasági és kulturális életünknek. A folyó potenciáljának kihasználása alapvetően járult hozzá a mellette élő társadalmak fejlődéséhez. A társadalmak hatása a folyóra, azok gazdasági fejlődésével párhuzamosan folyamatosan nőtt. A folyó természetes vándorlásának, ezzel hordalékmozgásának, a folyó horizontális és vertikális fejlődésének korlátozása a XX. században felgyorsult. Ez több területen felvetette, elsősorban a tradicionális árvízvédelem, és az új igénylőként megjelenő természetvédelem területén, a fenntarthatóság kérdését. A kérdés megoldása szükségessé teszi, hogy a társadalom szembe nézzen igényeivel, fogyasztási szokásaival, és azok finanszírozhatóságával.

2. Összefüggések folyóról és társadalomról...

A társadalom szükségleteinek változása, a folyótól egyre kiszámíthatóbb és statikusabb vízjárást kíván meg és ugyanakkor egyre természetlenebb viselkedést vált ki belőle. Leegyszerűsítve megállapítható, hogy minél nagyobb hatást gyakorol a társadalom a folyóra, a folyó annál szélsőségesebb jelenségekkel reagál erre. A folyók ártereinek beépítésére vonatkozóan ez egyszerűen megfogalmazható: „Nagy ártér kis változás, kis ártér, nagy változás.” Azt azonban nyomatékosan le kell szögezni, hogy változás mindig van, amely a társadalmat reakcióra készíti. A reakció kétféle lehet. A társadalom önmérséklete, vagyis a fogyasztás csökkentésével a folyó kihasználásának csökkentése. A másik, és általánosan alkalmazott reakció a kompenzáló beavatkozások végrehajtása a társadalom bővített újratermelésének elősegítése és javainak védelme érdekében.

A társadalom önmérsékletének elérése a fogyasztás csökkentésével, az emberi viselkedési attitűd megváltozásával lehetséges. Ez egy rendkívül hosszú folyamat, ráadásul a gyakorlat azt mutatja, hogy a fogyasztás csökkentése önkéntes alapon nem, csak megzorító intézkedésekkel érhető el a lakosság rovására, melynek politikai megvalósítása hosszú és kétséges. A fogyasztás csökkenése ugyanakkor a már eddig felhalmozott problémákat még nem oldja meg.

A fogyasztás akkor tartható fenn, és különösen akkor növelhető, ha a termelés ezt lehetővé teszi. Ezért bármely rendszernél, így a Duna esetében is, sokféle cél megfogalmazható, azonban a legfontosabb cél, hogy fenntartható rendszer alakuljon ki. Amennyiben a pénzt objektív értékmérőként alkalmazhatjuk, és mi más vehetnénk alapul, szükséges, hogy a rendszer összességében a magyar költségvetés bevételi oldalát növelje, vagy csak olyannyira legyen veszteséges, hogy a magyar

költségvetés az adófizetők pénzéből, a máshol megtermelt javak átcsoportosításával, vállalni tudja annak finanszírozását.

3. Jelenlegi állapot – kedvezőtlen folyamatok

A Duna 144 km hosszban (1852fkm-1708fkm között) határfolyó (Szlovákiával), és további 275 km hosszban (1433 fkm-ig) folyik át mindkét partjával Magyarországon. Ez a több mint 400 km, a teljes Duna hosszának több, mint 20 %-a. Mára a Duna medre, elsősorban hajózási és árvízvédelmi céllal, csatornázottá vált. Természetvédelmi szempontból azonban kedvező, hogy az ország medence jellegéből adódóan és szemben a nyugat-európai egzaktsabályozási gyakorlattal, szélesebb hullámterek és így számos értékes vizes élőhely, mellékág, mellékágrendszer maradt fenn a Duna mentén.

A nyugat-európai szabályozások negatív következményei, valamint a folyó természetes változásai miatt a Duna használható potenciálja Magyarországon folyamatosan csökken. Gyakorlatilag az egész magyarországi mederszakaszon szembe kell nézni a medersüllyedéssel, és a vele ellentétes hatást eredményező árvízjárta területek feltöltődésével.

Az év döntő részében a vízhozamok a mederben maradnak. A medersüllyedéssel járó vízszintsüllyedés következményei egyre nagyobb kiadásokat fognak megkövetelni Magyarországtól. A folyó már nem táplálja, hanem leszívja a környező felszíni és a felszín alatti víztesteket, azok vízszintjei így süllyednek. Több értékes dunai élőhelyen megfigyelhető a mellékágrendszerek kiszáradási folyamata. A talajvízszint süllyedésével csökken a kitermelhető ivóvízkészlet. A felszíni csatornák folyóból történő gravitációs vízellátása csökken, vagy megszűnik, a mezőgazdasági vízhasznosítás ellehetetlenül. Az ennek kiváltására alkalmazott felszín alól történő vízkitermelés (pl. csőkútból történő öntözés) tovább süllyeszti a talajvízszinteket. A

vízszintsüllyedés az ingyenes, gravitációs vízkivétel lehetőségét szünteti meg, melyet a folyó vízszintjének megemelése nélkül csak rendkívül magas, költségekkel lehet helyettesíteni. Ez a termelési célú hasznosítások mellett nagyon sok természetvédelmi területet is érint, melyek fenntartása az állami költségvetésből történik. A vízpótlások megoldása a vízszint emelése nélkül a teljes folyószakasz mentén irreális.

4. Adottságok és lehetőségek

Magyarországon az árvízzel és belvízzel veszélyeztetett terület nagysága az ország területének 52 %-a, az árvízzel veszélyeztetett területen van a mezőgazdasági terület 1/3-a, a vasút 32 %-a, a közlekedési útvonalak 15 %-a, 700 településen 2,5 millió ember él.

Kockáztatott vagyon 2009. évi áron 1996.évi felmérés alapján	Duna	Tisza	Összesen
milliárd Ft	5 888,491	7 891,758	13 780,25

Magyarország medence jellege miatt ártereinek mérete nagyságrendekkel nagyobb, mint a környező államokban. Az ország több, mint 50%-a ártéren fekszik. Napjainkban is jelennek meg olyan javaslatok, melyek a folyó árterének teljes helyreállítását javasolják. Szembe kell nézni azzal a ténnyel, hogy ezeken a területeken mára több ezer milliárd forint nemzeti vagyonérték van, melyek feladása, vagy az árvízi előntést eltűrvé tétele, finanszírozhatatlan feladat. Az erdőgazdálkodás, a mezőgazdaság, a települések teljesen megváltoztatták az eróziós, és ezzel a hordalékviszonyokat. Teljes biztonsággal kijelenthető, hogy ennek a célnak az elérése kivitelezhetetlen feladat.

Ugyanakkor, azokon a részterületeken, ahol ez finanszírozható, ott a lehetőségek határáig ezt meg kell tenni. Gyakorlatilag ezért indult el a Vásárhelyi terv a Tiszán. A Duna esetében viszont, annak nagy vízhozamai és beépült árterei miatt érdemi ártér visszanyerésre már nincs lehetőség. Sokkal nagyobb szerepe van a meglévő árterek helyes kezelésének.

A folyó potenciáljának hasznosításáról, elsősorban a gravitációs vízkivétel lehetőségéről, illetve az energiatermelésről a nálunk fejlettebb országokban nem mondtak le. Ez ugyanis a rendszer fenntarthatóságát veszélyezteti. Ezzel lényegesen nagyobb költségek jelennek meg (pl. szivattyús vízkivételek kényszerű üzemeltetése), és a bevételi lehetőségek is csökkennek (pl. vízenergia feladása). Az így keletkező költségtöbbletet sem a termelés (pl. mezőgazdaság), sem a költségvetés (pl. természetvédelem) nem tudja finanszírozni. Részleges visszalépések történnek, de ezek célja inkább a folyóból nyert bevétel nagyobb arányú visszafordítása, vagy csökkentése a természetvédelmi célokra. Így több helyen az erőmű bevételeinek nagyobb arányát fordítják természetvédelmi célokra, vagy a termelést csökkentő, de a természeti potenciált növelő vízkormányzást alakítanak ki (pl. mesterséges elárasztások). Emellett a folyó potenciális vízszolgáltató szerepét megtartva a művek átalakítását, illetve kiegészítését végezték el a természetvédelmi igényeknek megfelelően (duzzasztómű helyett kőbukó, erőmű mellett az átjárhatóságot biztosító hallépcső). Az alapelv, hogy a víz potenciáljának megtartásából eredő hátrányokat a természetvédelem javára, annak peremfeltételeit kielégítő beruházásokkal kompenzálják.

Magyarország abba a balszerencsés helyzetbe került, hogy a nyugati országokkal szemben nem tudta bebiztosítani a Duna potenciáljának megtartását. A felső szakaszon gyakorlatilag valamennyi vízlépcső megépült és ezek negatív hatásai fokozottan összegződtek a magyar Dunaszakaszon. A balul

sikerült Bős-Nagymarosi beruházás összefonódva a rendszerváltással a folyószabályozási kérdéseket teljesen átpolitizálta. Húsz év távlatából a demokrácia megerősödésével szembe kell nézni a múlttal. Továbbra is a politika feladata marad a célok meghatározása, mérlegelve annak költségvetési vonzatait. A végrehajtást, az eszközök meghatározását viszont az erős szakmai kamarák által minősített szakembereknek kell elvégezni. Az elmúlt 20 év rossz gyakorlata volt a szakmai minősítés megkövetelésének a hiánya, valamint olyan megoldási lehetőségek, eszközök nem csak alkalmazásának, hanem vizsgálatának is megtiltása, mint a vízszintemelés. Ezzel elmaradt a megoldási lehetőségek nyílt szembesítése a költségvetéssel. Az így született megoldási javaslatok viszont jelentősen megterhelnék a költségvetést, ami miatt a beruházások elodázása egyszerűbb, mintsem a költségek felvállalása. Más esetben a beruházás EU forrásból megvalósítható. Ez nem terheli közvetlenül a nemzeti költségvetést, de a létesítmény üzemelése igen, és erre az EU finanszírozás miatt Magyarországnak a nemzeti költségvetést terhelő kötelezettséget is kell vállalni. Ellenkező esetben számolnia kell az EU pénzügyi szankcióival.

A folyószabályozási beruházások megvalósítása és üzemeltetése is rendkívül költségigényes. Magyarország érdeke, hogy kihasználva a beruházásokra fordítható EU finanszírozást, olyan létesítményeket hozzon létre, amelyeknek a nemzeti költségvetést terhelő üzemelési-fenntartási költségei alacsonyak, vagy a létesítmény egyéb bevételeiből finanszírozhatók. Ellenkező esetben a nemzeti költségvetés jelentős hányadát kénytelen az üzemelési fenntartási feladatokra költeni, és csökken a lehetősége az önállóságnak, a saját hatáskörben elrendelhető nemzeti beruházásoknak.

Mindamellet Magyarországnak törekedni kell arra, hogy az EU-ban elfogadott „használó fizet” elv alapján, a folyó felső szakaszán tett beavatkozások Magyarországon okozott negatív hatását az EU valamilyen módon kompenzálja.

5. Az újraértékelés szükségessége

Az alakuló Duna stratégia, hazánktól megköveteli a Duna medence folyóinak állapotértékelését, a közös célok meghatározását. Ezt kell megtennünk a Víz Keretirányelv, és az Árvízi irányelv végrehajtása során is. A következő táblázatokban egyszerűsített, ha úgy tetszik populáris és önkényes, de jellemző formában kerül összevetésre, hogy a jelenlegi állapothoz képest a bekövetkező állapot (medersüllyedés), illetve a beavatkozás (vízszintemelés), mely pontokon okoz jelentős költségekkel, vagy bevétellel járó változásokat, a jelentősebb felhasználók között.

A status quo fenntartása

	Előnye	Hátránya	Kompenzálás	Finanszírozás
Hajózás		Hajózási korlátok, drága fenntartás, kiszámíthatatlanság	Állandó kotrás és szabályozás	Költségvetés
Mezőgazdaság		Az öntözési lehetőségek csökkenése, a talajvízszint csökkenése	Szivattyús vízkivételek kialakítása (talaj és felszíni vízből)	Árnövelés (versenyképesség csökkenés), és/vagy költségvetés
Ivóvízkészlet		A kitermelhető készlet csökkenése	A kitermelés növekvő költségeinek kompenzálása	Árnövelés és/vagy költségvetés
Vízenergia		Nincs hasznosítható vízszintkülönbség	-	-
Természetvédelem	A főmedernek, mint dinamikus élettérnek a fennmaradása	A mellékágrendszerek elsorvadása	Szivattyús vízpótlások, vízviszattartások duzzasztással.	Költségvetés
Vízkárelhárítás		A főmeder vízszállító képességének csökkenése	A főmeder állandó tisztítása, kotrása	Költségvetés
Idegenforgalom	Változatosabb ökoturizmus a főmederben	A vízre alapuló szolgáltatások csökkenése, a tevékenység a főág irányába zsugorodik, kiszámíthatatlanság		Árnövelés (versenyképesség csökkenés), és/vagy költségvetés

Szembe kell nézni azzal, hogy a jelenlegi helyzet fenntartása továbbra is veszteséges lesz. A veszteség, párhuzamosan az elmaradt haszonnal nőni fog, és mindez alapvetően csak a költségvetésből, az adófizetők pénzéből finanszírozható, tekintettel arra, hogy az Európai Unió gyakorlatilag nem finanszíroz üzemelési-fenntartási költségeket. Ugyanakkor ez a romló állapot nem garantálja a természeti értékek fennmaradását, legfeljebb lassabban, a közvélemény számára eltűrhető, könnyebben kommunikálható módon következnek be.

A főmeder vízszintjének emelése

	Előnye	Hátránya	Kompenzálás	Finanszírozás
Hajózás	Kiegyensúlyozott hajóút, gyorsabb szállítás, a kitűzési költségek csökkennek	Zsilipelési költség jelentkezik, de ennek mértéke elenyésző		Megtakarítás
Mezőgazdaság	Gravitációs vízellátás			Árcsökkenés (versenyképesség növelés), és/vagy visszafinanszírozás
Ivóvízkészlet	A kitermelhető készlet állandósul	Kezelni kell a kolmatációt, ha kialakul	Kolmatáció kezelése	Árcsökkenés és/vagy visszafinanszírozás a bevételből

	Előnye	Hátránya	Kompenzálás	Finanszírozás
Vízenergia	Van hasznosítható vízszintkülönbség		-	Bevétel és/vagy visszafinanszírozás
Természetvédelem	A mellékágrendszerek gravitációs, állandósítható vízpótlása	A főmedernek, mint dinamikus élettérnek a részbeni átalakulása	Hallépcsők építése, szabad mederszakaszok fenntartása, dinamikus vízjárás az üzemelés rovására	Költségvetés, vagy a visszafinanszírozás felhasználása
Vízkárelhárítás	A főmeder vízszállító-képességét lényegesen olcsóbb fenntartani			megtakarítás
Idegenforgalom	A vízre alapuló szolgáltatások növekedése, a tevékenység kiterjeszthető, kiszámíthatóság	Állandósult környezet a főmederben	Kikötőfejlesztés	Árcsökkenés (versenyképesség növelés), és/vagy visszafinanszírozás

A táblázatok bármely sora kiválthat tiltakozást, eltérő megítélést, felháborodást, attól függően, hogy ki, mely szakterületben érzi jártasnak magát, gondolja azt, hogy egy-egy állítás túlzottan előtérbe, vagy háttérbe került. Ennek oka, hogy a folyószabályozás átpolitizálása miatt a különböző igények

szembeállítás és szintetizált kielégítése csupán szakmai alapokon sajnos nem lehetséges.

Az egyes vízhasználatok jelentősége az időben, gazdasági és társadalmi értelemben különböző mértékben változik. Így például gazdasági értelemben a vízenergia hasznosításnak ma nagyobb jelentősége van, mint társadalmi értelemben. És ez Magyarországon különösen igaz. Igaz viszont az is, hogy valószínűleg hasonló olló alakult ki a természetvédelem gazdasági és társadalmi jelentőség között az utóbbi javára.

Hosszabb időintervallumban a két megközelítésnek egyeznie kell, hiszen a társadalom alapvető érdeke, hogy gazdálkodása a rendelkezésre álló javakkal rentábilis, gazdaságos legyen. Magyarországon az eltérő megközelítés oka az elegendő tudás hiánya és a kérdés átpolitizálása a szakmai megközelítés rovására.

A természetvédelem értékének más területekkel való összevethetősége, forintosítása, gazdasági pozicionálása még várat magára. Ez pedig egy jól működő államban nélkülözhetetlen ahhoz, hogy fejlesztési céljait reális és kiszámítható költség-haszon elemzések alapján valósítsa meg. Érthető módon az új szakterület intézményi pozicionálása, önmegvalósítása, valamint annak rövid múltja arra készítette szakembereit, hogy a természetvédelmet drágán mérjék, vagy meghatározhatatlan értékűvé tegyék. Ez a jelenség nem magyar sajátosság, hanem a természetvédelem kialakulásának világjelensége. A fejlettebb államokban a kutatások erősítésével törekedtek a pontosabb, kiszámítható gazdasági pozíció meghatározására és a kompenzáló megoldások kialakítására annak érdekében, hogy a fejlődés egyensúlyban maradjon. Hazánkban a célorientált kutatások a költségvetés helyzete miatt háttérbe szorultak. A kutatások javarészt a romló természeti

állapotok regisztrálását végezték el, kevésbé foglalkozva a lehetséges kompenzációk kidolgozásával.

Le kell szögezni, hogy az eltelt 20 év alatt, mind a vízügyi, mind a természetvédelmi szakma jelentős fejlődésen ment át, ami lehetővé teszi néhány megrögzött dogma újraértékelését. Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a klímaváltozás új megközelítéseket kíván meg minden érintett szakterülettől. A lehetőségek vizsgálata, a rehabilitáció megvalósítása mindenekelőtt az ezzel kapcsolatos kutatások reformját, és ezt követően a kutatási eredmények tiszteletét követeli meg.

6. Kutatások – Kárigazolás helyett új módszerek

A nyugat-európai gyakorlat új kutatási feladatokat generál és rugalmasabbá teszi akár a természetvédelmi, akár a vízügyi szakma alkalmazkodását a változásokhoz. Fontos különbség a Dunával (illetve a Rajnával) kapcsolatos nyugati és hazai kutatások között, hogy míg a kutatásokkal hazánkban többnyire a romló állapotot kívánják jelezni, illetve dokumentálni, addig nyugaton a kutatások döntő része arra irányul, hogy milyen beavatkozások, akár visszaalakítások szükségesek ahhoz, hogy az átmentendő természeti értékek igényei kielégíthetők legyenek. Számtalan kutatás történt a medermorfológia, a hordalékjelenségek, a vízminőség, az életközösségek területén. A kutatásokra jellemző a komplex szemlélet. Eredményességét több eltűnt faj sikeres visszatelepítése igazolja olyan iparilag túlszűfolt területeken, mint a Ruhr-vidék.

Magyarországon a természeti értékek átmentésében alapvető szerepet játszó morfológiai kutatás, hordalékkutatás gyakorlatilag teljesen visszaszorult, de az életközösségeket meghatározó, jellemző fajok életfeltételeinek kutatása, igényeinek meghatározása, ami lehetővé tenné a műszaki beavatkozások meghatározását, szintén gyerekcipőben jár. A magyarországi

Duna kutatásokon a jelenlegi ex-lex állapot igazolási kényszere érhető tetten.

7. A jövő kulcskérdése: fenntarthatóság, finanszírozhatóság...

Magyarországon a kialakult költségvetési struktúra mellett, a vízgazdálkodási rendszerek fenntarthatatlanokká válnak. A leghosszabb, 50 éves amortizáció mellett is a vízgazdálkodási teljes infrastruktúra bekerülési értékének 2%-a lenne szükséges a létesítmények megújító beruházásaira, és ezen felül jelentkeznek a fenntartási költségek. Ma a költségvetés erre a célra 2-3 milliárd forintot biztosít, ami nem teszi ki a szükséges összeg tizedrészét sem. Ez az összeg önmagában a 2013-ig megvalósuló, mintegy 150 milliárd forint értékű új árvízvédelmi beruházások fenntartására sem lesz elég, holott arra 5 évig kötelezi Magyarországot, a támogatás fejében az Európai Unió. A megfelelő szintű fenntartás elmaradását a támogatás visszavonásával szankcionálják. Tovább sújtja a rendszert, hogy fenntartási szükségleteiket a területkezelők, egyéb megoldás híján, a beruházásokba rejtve kénytelenek elvégezni.

Összességében megállapítható, hogy nem kerülhető el a vízgazdálkodási rendszerek fenntartási ráfordításának növelése, különös tekintettel azok:

- jelenlegi leromlott állapotára
- az új rendszerek fenntartásának uniós előírásaira
- a klímaváltozás által prognosztizált szélsőséges vízjárásokkal járó károk megelőzésére.

A kiélezett költségvetési helyzet, és a fenntarthatóság biztosítása egyaránt megkövetelik, hogy a Duna vízrendszerének fejlesztése (értve alatta a rehabilitációt is), olyan módon történjen, hogy az összességében a lehető legkisebb mértékben terhelje a költségvetést. Az állam közvetlenül a költségvetésből a

vízkárelhárítást, a természetvédelmet, és nemzetközi kötelezettségeinek megfelelően, a hajózást finanszírozza. Közvetve támogatáshoz jut a költségvetésből az ivóvízellátás, a mezőgazdaság, és az idegenforgalom, de ezen rendszerek működéséhez szükséges feltételeket is (pl. vízszint) a legtöbb esetben az államnak kell szavatolni. A fenntarthatóság biztosítása tehát, leginkább a hajózás, a természetvédelem és a vízkárelhárítás irányában igényli a költségtakarékos, és alacsony költségű fenntartást igénylő megoldások kiválasztását.

Mindamellet az államnak az adófizetők irányából elvárt kötelessége, hogy a keletkező költségeit az eredeti célok sérülése nélkül, vagy a keletkező károkat kompenzálva gondoskodjon bevételekről is. Az olyan járulékos beruházás, amely az alapellátást nem sérti, de bevételt teremtve csökkenti, vagy rentábilissá teszi az állam számára a működést (pl. vízenenergia, vagy értékesíthető mezőgazdasági vízkészlet), nem zárható ki a megoldások köréből.

Magyarországon a továbbiakban nagyobb hangsúlyt kell fektetni a fenntarthatóságra, és ez megköveteli az érdelem és politikamentes, a gazdasági racionalitást is figyelembe vevő, valós szakmai döntéseket.

8. Folyószabályozás, a folyó kezelése-fejlesztése szakmai alapokon

A Duna rehabilitációja, hosszú távú kiszámítható fejlesztése nemzetgazdasági kérdés. Az árvízvédelem, a folyó potenciálja alapvetően meghatározzák a fejlesztési lehetőségeket. Kérdés marad, hogy a jelenlegi kedvezőtlen trendek mellett (kis- és középvízszintek süllyedése, árvízszintek emelkedése), az állam képes-e garantálni, szavatolni a fejlesztési körülményeket, akkor, amikor ma már minden beruházó első kérdései közé tartozik a beruházás biztonsága, akár vízellátás, akár árvízvédelem

tekintetében. A trendek ismeretében a válasz egyértelmű nem. A Duna komplex fejlesztésének halasztása, a romló állapotok konzerválása a szükséges beavatkozásokat késlelteti, és azok költségeit növeli. Ha az állam nem képes a fejlesztési körülményeket konzerválni, akkor nem tud az érintett területek számára egységes jövőképet biztosítani, ami a területfejlesztés elbizonytalanodásához vezet.

A Duna-fejlesztés célja a folyó hasznosításával kapcsolatos egységes, fenntartható és kiszámítható jövőkép megteremtése. Ehhez jó alapot nyújt az Európai Unió Víz Keretirányelve, amely intézményesítette a vizekkel kapcsolatos igényfelmérést, és ez alapján intézkedési terv elkészítésére és megvalósítására kötelezi a kezelőket. A Duna esetében is számos igényfelmérés készült, melyek kiegészítve az EU előírás eredményeivel reális adatokat szolgáltatnak az intézkedési tervek elkészítéséhez.

A Duna fejlesztése csak akkor lehet sikeres, ha a vízhasználatok jelentőségének megítélése társadalmi és gazdasági szinten közelít egymáshoz, és lehetővé teszi a szakmai alapokon történő végrehajtást. Ekkor garantálható a szakmai hitelesség alapján elegendő társadalmi támogatottság a végrehajtáshoz és ezzel válhat a fejlesztés a szakmai tudás által gazdaságossá. A megvalósításhoz meg kell szerezni a társadalmi, a politikai, a gazdasági és a szakmai támogatást!

Budapest, 2010. május 04

Láng István
vízkárelhárítási
főosztályvezető
Környezetvédelmi és
Vízügyi Minisztérium